

Inhoud

Voorwoord – 9

Voorwoord eerste druk – 10

- 1 Hematologie, een vakgebied met vele gezichten – 11
B. Löwenberg en G.J. Ossenkoppele
- 2 Hematopoëse – 17
J.J. Schuringa en W.E. Fibbe
- 3 Cytologie, immunofenotypering en cytogenetica – 31
M.J. Wondergem, J.C. Kluin-Nelemans en E. van den Berg-de Ruiter
- 4 Moleculaire diagnostiek in de hematologie – 51
J.H. Jansen, B.A. van der Reijden en P. Vandenberghe
- 5 IJzerstofwisseling en ijzerstapelingsziekten – 65
R.A.P. Raymakers en D.W. Swinkels
- 6 Anemie door ijzerdeficiëntie of aangeboren stoornissen in de ijzerstofwisseling, anemie bij chronische ziekten en megaloblastaire anemie – 85
S. Zweegman, P.C. Huijgens en D.W. Swinkels
- 7 Hemoglobinoopathieën: abnormale hemoglobines en thalassemieën – 103
B.J. Biemond en A.W. Rijneveld
- 8 Erfelijke en verworven hemolytische anemieën – 119
S. Zeerleder, W.W. van Solinge en R. van Wijk
- 9 Porfyrie – 143
J.J.W.M. Janssen en P.C. Huijgens
- 10 Aplastische anemie, pure red cell aplasia en congenitale dyserythropoëtische anemieën – 153
G. Verhoef en C.J.M. Halkes
- 11 Congenitale en verworven chronische neutropenie – 167
M.C.A. Bruin en I.P. Touw
- 12 Eosinofilie, hypereosinofilie, het hypereosinofiel syndroom en chronische eosinofiele leukemie – 181
P. Vandenberghe en J. Cools
- 13 Mastocytose – 195
J.C. Kluin-Nelemans en P.L.A. van Daele
- 14 Inleiding tot het immuunsysteem – 205
T.W. Kuijpers

- 15 Histiocytair aandoeningen – 237
A.A. van de Loosdrecht en R.M. Egeler
- 16 De ziekte van Gaucher en andere erfelijke stofwisselingsziekten – 251
C.E.M. Hollak en J.J. Boelens
- 17 Fysiologie en diagnostiek van hemostase en trombose – 267
Ph.G. de Groot en J.C.M. Meijers
- 18 Trombocytopenie – 295
S. Zweegman en J.J.W.M. Janssen
- 19 Erfelijke en verworven bloedingsneiging – 315
H.C.J. Eikenboom en F.W.G. Leebeek
- 20 Diepe veneuze trombose, longembolie en trombofilie – 335
F.W.G. Leebeek, M.V. Huisman, K. Peerlinck en F.R. Rosendaal
- 21 Diffuse intravasale stolling – 353
M. Levi, H. ten Cate en R.E.G. Schutgens
- 22 Klinische epidemiologie van bloed- en lymfeklierkanker in Nederland – 365
J.W.W. Coebergh en M.J. Aarts
- 23 Acute lymfatische leukemie bij kinderen – 379
I.M. van der Sluis en R. Pieters
- 24 Acute lymfatische leukemie bij volwassenen – 395
A.W. Rijneveld, S.M.G.J. Daenen en J.J. Cornelissen
- 25 Lymfoïde maligniteiten: de WHO-classificatie en algemene principes – 407
P.M. Kluin, H. Veelken en J.M. Zijlstra
- 26 Maligne lymfomen bij kinderen – 427
A. Beishuizen en J. Zsiros
- 27 Chronische lymfatische leukemie en T-prolymfocytenleukemie – 453
A.P. Kater en M.H. van Oers
- 28 Indolente non-Hodgkin-lymfomen – 469
A.P. Kater, H. Veelken en M.H. van Oers
- 29 Agressieve non-Hodgkin-lymfomen – 487
M.J. Kersten, P.M. Kluin en H.C. Schouten
- 30 Het Hodgkin-lymfoom – 523
P.J. Lugtenburg, A. van den Berg en J.M. Zijlstra
- 31 Multipel myeloom en andere plasmacelaandoeningen – 537
P. Sonneveld, H.M. Lokhorst en M. Delforge

- 32 Myeloïde leukemie bij kinderen – 557
E.S.J.M. de Bont en G.J.L. Kaspers
- 33 Acute myeloïde leukemie bij volwassenen – 569
B. Löwenberg en G.J. Ossenkoppele
- 34 Diagnostiek en behandeling van acute promyelocytenleukemie (APL) bij volwassenen – 589
E. Vellenga
- 35 Het myelodysplastisch syndroom – 595
A.A. van de Loosdrecht, G. Huls, E. Vellenga en T. de Witte
- 36 Chronische myeloïde leukemie – 611
J.J.W.M. Janssen en G.J. Ossenkoppele
- 37 Chronische myeloproliferatieve neoplasieën – 629
S. Zweegman, J. Cools en G. Verhoef
- 38 Cellulaire immuuntherapie van hematologische maligniteiten – 653
J.H.F. Falkenburg en J. Kuball
- 39 Hematopoëtische stamceltransplantatie – 667
J.J. Cornelissen, M. van Gelder en E. Meijer
- 40 Behandeling van infecties bij de immuungecompromitteerde patiënt – 687
N.M.A. Blijlevens en B.J. Rijnders
- 41 Transfusiegeneskunde – 709
P.A.W. te Boekhorst, J.J. Zwaginga en E.A.M. Beckers
- 42 Late effecten van therapie bij hematologische ziekten – 735
J.M. Zijlstra en F.E. van Leeuwen
- Personalia – 743
- Register – 747

Voorwoord

'Is er behoefte aan een *Leerboek hematologie* in de Nederlandse taal?' Dat was de heersende vraag bij de eerste druk. En zijn wij in Nederland en België in staat een up-to-date Nederlands tekstboek van niveau te genereren? Die beide vragen kunnen inmiddels volmondig en ondubbelzinnig worden beantwoord met 'ja' en 'ja'. Het is vanwege de overweldigende belangstelling voor het *Handboek hematologie* en het succes dat de redactie met overtuiging aan het werk is getogen voor deze tweede geheel herziene druk.

Het veld van de hematologie over de volle breedte is meer dan ooit in beweging en er voltrekken zich op bijna elk onderdeel van het vakgebied belangwekkende en opzienbare ontwikkelingen. Vele van deze ontwikkelingen bieden wezenlijk nieuw inzicht in de mechanismen van hematologische processen en de biologische basis van hematologische ziekten. Sommige ontwikkelingen markeren doorbraken in de patiëntenzorg. Zij bepalen de klinische praktijk van de behandeling van de patiënt met een hematologische aandoening van vandaag. De vorige druk dateert uit 2008. Het was hoog tijd voor deze nieuwe druk.

Van twee 'founding' redacteurs, prof. Theo de Witte en prof. Marc Boogaerts, heeft de redactie afscheid genomen. Hun initiërende bijdrage aan de totstandkoming van het *Handboek hematologie* is bepalend geweest voor de succesvolle lancering van het *Leerboek hematologie*. Hun geestelijk vaderschap blijft ook in deze druk doorklinken. Een drietal nieuwe redacteurs, Nicole Blijlevens, Frank Leebeek en Sonja Zweegman, is toegetreden en versterkt de huidige redactie.

Dankzij de uitmuntende bijdragen van een keur van auteurs met uiteenlopende gespecialiseerde achtergrond, presenteren wij een hoogwaardig, geheel geactualiseerd *Leerboek hematologie*. Binnen het collectief van auteurs hebben enige wisselingen plaatsgevonden, en in die gevallen hebben experts de plaats ingenomen van voorgangers die een bijdrage hadden geleverd aan de eerste druk. Op de stevige basis die door die voorgangers is gelegd, wordt in deze druk voortgebouwd. In de hoofdstukken, getuige hun kwaliteit en diepgang, is de inhoudelijke deskundigheid van de auteurs die verbonden zijn met dat onderdeel van het veld, tastbaar aanwezig. Wij zijn de auteurs erkentelijk voor hun bijdragen die dit boek maken tot een standaard in de hematologie.

Het *Leerboek hematologie* is ook in elektronische vorm beschikbaar en wordt via internet ondersteund met aanvullende digitale informatie die toegankelijk is voor hen die het boek aanschaffen.

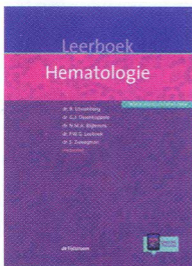
De naam van het boek is bij deze druk herdoopt van 'handboek' tot 'leerboek'. Het boek biedt de lezer immers de mogelijkheid om zich in de volle breedte te oriënteren in het veld van de hematologie en in de context van hematologische ziekte gericht kennis te verwerven over onderwerpen en hun achtergrond. Daarnaast biedt het boek een toegankelijk toevluchtsoord als naslagwerk.

Het is de wens van de redactie dat het *Leerboek hematologie* zijn doelstellingen wederom in ruime mate waarmaakt en van praktisch en theoretisch nut blijkt te zijn voor artsen en medisch specialisten van velerlei relevante medische achtergrond. Wij hopen en vertrouwen erop dat het *Leerboek* als een welkome baken van kennis intensief geraadpleegd wordt door studenten en collega's in opleiding. Als voorheen houden wij ons warm aanbevelen voor suggesties en aanbevelingen.

Bob Löwenberg, Gert Ossenkoppelaar, Nicole Blijlevens, Frank Leebeek, Sonja Zweegman
Januari 2015

boek

Hematologie

Het *Leerboek Hematologie* kan behalve als leerboek ook uitstekend als naslagwerk dienstdoen. Het is detailistisch en tegelijkertijd overzichtelijk en is zo voor zowel

artsen in de eerste als de tweede lijn zeer geschikt. In het boek wisselen tekst en kleurrijke plaatjes en kernboodschappen elkaar af, waardoor het goed leesbaar blijft. Het boek begint bij de basis, de bloedvorming, maar biedt de lezer de mogelijkheid om naar believen diep in de materie van hematologische infectieziekten, maligniteiten, bloedstollingsziekten en stofwisselingsziekten te duiken. **DS**

Leerboek Hematologie, Bob Löwenberg e.a. (red.), De Tijdstroom, 502 blz., 125 euro.